

## Тиждень двадцять дев'ятий

### Заряджаємося думками

Цього тижня ти дізнаєшся:

- Скільки оповідачів може бути в художньому творі?
- Що таке однорідні члени речення?
- Чи може сумна історія викликати сміх?
- Чому персонаж про щось говорить багато, а про щось – дуже стисло?
- Чи можна взяти інтерв'ю в літературного персонажа?

#### Пишімо

1.

Уяви, що ти готуєшся до зустрічі з першокласниками й першокласницями на тему «Небилиці». Розглянь малюнок і напиши, що зробив художник, щоб створити небилицю.



---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

Прочитайте з однокласником або однокласницею тексти одне одного. Обміняйтеся враженнями від прочитаного. У разі потреби відредагуй свій текст.

## Читаймо

2.

Прочитай уривок з твору німецького письменника Рудольфа Еріха Распе «Пригоди барона Мюнхгаузена» і дізнайся, про які небилиці йдеться в цій книжці.

### НАЙПРАВДИВІША ЛЮДИНА НА ЗЕМЛІ

Маленький дідок із довгим носом сидить біля каміна й розказує про свої пригоди. Його слухачі сміються просто йому в очі:

— Ох і Мюнхгаузен! Оце барон!

Але він навіть не дивиться на них.

Він собі спокійно веде далі: як він літав на Місяць, як він жив серед триногих людей, як його проковтнула велетенська рибина, як у нього відірвалася голова.

Одного разу якийсь проїжджий слухав-слухав те все і раптом не стерпів:

— Усе це вигадки! Нічого того не було, що ти розказуєш!

Дідок насупився і поважно відповів:

— Ті графи, барони, князі й султани, яких я мав честь називати своїми друзями, завжди казали, що я найправдивіша людина на землі.

Усі зареготалися ще дужче.

— Мюнхгаузен — правдива людина! Ха-ха-ха! Ха-ха-ха! Ха-ха-ха!

А Мюнхгаузен, і оком не моргнувши, правив далі: про те, як на голові в оленя виросло розкішне дерево.

— Дерево?.. На голові в оленя?!

— Так. Вишня. І на вишні ягоди. Такі соковиті, солодкі...

Усі ці оповідання надруковані в книжці. Прочитайте їх і скажете самі, чи була коли в світі людина, правдивіша за барона Мюнхгаузена.

(Далі буде.)

*Переказ для дітей Корнія Чуковського*

*Переклад українською Григора Тютюнника*

## Дискутуймо

3.

Що означає «сміятися в очі»?

Від кого читач дізнається про барона Мюнхгаузена? А від кого читач про пригоди Мюнхгаузена?

Скільки оповідачів у творі?

## Досліджуймо

4.

Яку людину можна назвати правдивою? Чи може людина бути правдивою, більш правдивою, менш правдивою?

Хто розповідає про те, що барон Мюнхгаузен – найправдивіша людина на землі? Яку емоцію викликає в тебе така характеристика барона? Як до такої характеристики ставиться автор твору?

Прочитай речення. Випиши прикметник, який трапився в кожному з речень.

- 1) Мюнхгаузен — правдива людина!
- 2) Чи була коли в світі людина, правдивіша за барона Мюнхгаузена?
- 3) Я найправдивіша людина на землі.

З'ясуй будову вписаних слів. Чим вони відрізняються?

Деякі прикметники можуть утворювати форми, які вказують на різну міру якості (правдивіший – найправдивіший; холодніший – найхолодніший). Такі форми називаємо формами ступенів порівняння.

Доповни ланцюжки слів за зразком та простеж, які зміни відбуваються в будові кожного наступного слова в ланцюжках.

Зразок: *відважний – відважніший - найвідважніший*

*мудрий* – \_\_\_\_\_ – \_\_\_\_\_

*старий* – \_\_\_\_\_ – \_\_\_\_\_

*зелений* – \_\_\_\_\_ – \_\_\_\_\_

## Пишімо

5.

Уяви, що барон Мюнхгаузен опинився в теперішньому часі і розповідає історії про себе в соціальній мережі. Напиши, хто з літературних персонажів міг би бути в друзях у барона Мюнхгаузена. Створи короткий допис від його імені про пригоди в наш час.

Ім'я та прізвище: \_\_\_\_\_

Дата народження: \_\_\_\_\_

Місце народження: \_\_\_\_\_

Нікнейм: \_\_\_\_\_

Захоплення та інтереси: \_\_\_\_\_

Друзі

Мої досягнення

Що у вас нового?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

**Досліджуймо**

**6.**

А. Визнач у реченнях підмет і присудок.

- 1) Маленький дідок із довгим носом сидить біля каміна й розказує про свої пригоди.
- 2) Графи, барони, князі й султани називали барона найправдивішою людиною на землі.

Яка особливість граматичної основи першого речення? А другого?

Слова, які залежать від того самого слова та є однаковими членами речення, називаються **однорідними членами речення**. Зв'язок між однорідними членами речення виражають за допомогою **інтонації** та **сполучників**.

Б. Доповни словосполучення відповідним словом із першого речення:

1) дідок (який?) \_\_\_\_\_; дідок (із чим?) \_\_\_\_\_; носом (яким?) \_\_\_\_\_;

2) сидить (де?) \_\_\_\_\_: розказує (про що?) \_\_\_\_\_; пригоди (чий?) \_\_\_\_\_.

Б. Доповни словосполучення, відповідним словом із другого речення:

1) називали (кого?) \_\_\_\_\_; називали (ким?) \_\_\_\_\_; людиною (якою?) \_\_\_\_\_; найправдивішою (де?) \_\_\_\_\_

## Читаймо

7.

Прочитай уривок з твору Рудольфа Еріха Распе «Пригоди барона Мюнхгаузена» з олівцем у руці. Підкресли під час читання слова, словосполучення, речення, у яких Мюнхгаузен вихваляє себе.

### ВЕРХИ НА ЯДРІ



У війну мені довелося їздити верхи не лише на конях, але й на гарматних ядрах.

Було це так.

Ми облягали якесь турецьке місто, і треба було нашому командирові довідатись, чи багато у тому місті гармат.

Але в усій нашій армії не знайшлося сміливця, який погодився б крадькома пройти

у ворожий табір.

Найсміливішим, звісно, виявився я.

Я став біля велетенської гармати, що обстрілювала турецьке місто, і, коли з гармати вилетіло ядро, я скочив на нього верхи і хвацько помчав уперед. Усі в один голос вигукнули:

— Слава, слава, слава, бароне Мюнхгаузен!

Спершу я летів залюбки, але коли вдалині замріло вороже місто, мене обсіли тривожні думки!

"Гм! — сказав я собі. — Улетіти-то ти, напевне, влетиш, але чи пощастить тобі звідти вибратися? Вороги не будуть панькатися з тобою, вони схоплять тебе, як шпигуна, і повісять на найближчій шибениці. Ні, любий Мюнхгаузене, треба тобі повертатися, поки не пізно!

У цю мить повз мене пролетіло зустрічне ядро, що його пустили турки в наш табір.

Не довго думавши, я пересів на нього і, мов ніде нічого, полетів назад. Звісно, під час польоту я ретельно перелічив усі турецькі гармати і привіз своєму командирові щонайдокладніші відомості про ворожу артилерію.

(Далі буде.)

*Переказ для дітей Корнія Чуковського  
Переклад українською Григора Тютюнника  
Ілюстрація Оскара Херфурта*

## Дискутуймо

- 8.** Чому чеський художній фільм за романом Рудольфа Еріха Распе «Пригоди барона Мюнхгаузена» називається «Барон Хвалько»? Чому ця пригода є небиллицею? Доведи свою думку. Яке продовження могла б мати історія, якби барон не пересів на зустрічне ядро?

## Досліджуймо

- 9.** Як змінювалися емоції барона під час польоту? Підкресли в тексті уривка слова, за допомогою яких автор розповідає про емоційний стан персонажа. Напиши поруч на берегах сторінки з текстом назви емоцій, які на той чи інший момент відчував барон Мюнхгаузен під час польоту на ядрі.

## Читаймо

**10.**

Прочитай продовження твору Рудольфа Еріха Распе «Пригоди барона Мюнхгаузена» і дізнайся, наскільки могутньою була рука в барона Мюнхгаузен.

### **БДЖОЛИНИЙ ПАСТУХ ТА ВЕДМЕДІ**

Але ні сила, ні хоробрість не врятували мене від лихої напасті.

Якось після бою турки оточили мене і, хоч я бився, як тигр, а все ж потрапив до них у полон.

Вони зв'язали мене і продали в рабство.

Для мене почалися чорні дні. Правда, роботу мені давали неважку, але дуже нудну й надокучливу: мене призначили пасти бджіл. Щоранку я мусив виганяти султанових бджіл на моріжок і пасти їх цілий день, а ввечері знов заганяти у вулики.

Спочатку все було добре, але якось, перелічивши своїх бджіл, я помітив, що однієї не вистачає.

Я пішов шукати її і незабаром побачив, що на неї напали два величезні ведмеді, які, певно, хотіли розірвати її навпіл і поласувати її солодким медом. У мене не було з собою ніякої зброї — лише маленька срібна сокирка.

Я розмахнувся і шпурнув цю сокирку в жадібних звірів, щоб злякати їх і визволити бідолашну бджілку. Ведмеді кинулись тікати, і бджілку було врятовано. Але, на жаль, я дуже вже розмахнувся своєю могутньою рукою і кинув сокирку так, що вона залетіла на Місяць. Атож, на Місяць. Ви хитаєте головою й смієтесь, а мені тоді було не до сміху.

Я замислився.

Що ж його робити? Де взяти таку довгу драбину, щоб дістатися аж на Місяць?

(Далі буде.)

*Переказ для дітей Корнія Чуковського*

*Переклад українською Григора Тютюнника*

### **Дискутуймо**

**11.**

Чому слухачі сміялися з сумної історії Мюнхгаузена?

Які емоції викликала в тебе розповідь Мюнхгаузена?

Чи були моменти, коли тобі хотілося поспівчувати головному персонажу?

### **Пишімо**

**12.**

Що в розповіді Мюнхгаузена «Бджолиний пастух та ведмеді» могло бути в реальності, а що є вигадкою.

Заповни таблицю, виписавши події з тексту.

Могло бути в реальності	Вигадка

### Досліджуймо

**13.**

А. Визнач у реченнях підмет і присудок.

- 1) Але ні сила, ні хоробрість не врятували мене від лихої напасті.
- 2) Вони зв'язали мене і продали в рабство.

Б. Доповни словосполучення відповідним словом із речень:

- 1) не врятували (кого?) \_\_\_\_\_; не врятували (від чого?) \_\_\_\_\_; напасті (якої?) \_\_\_\_\_;
- 2) зв'язали (кого?) \_\_\_\_\_: продали (куди?) \_\_\_\_\_.

### Пишімо

**14.**

Устав пропущені літери. У дужках запиши цифрою спосіб перевірки: 1 – перевірка за словником; 2 – перевірка за правилом; 3 – перевірка за сильною позицією звука.

*Зразок: розказує при приг<sup>о</sup>ду (1).*



Слухачі смію\_\_\_\_\_я (\_\_\_), в\_л\_тенська (\_\_, \_\_) риба, раптом не ст\_рпів (\_\_\_), на голові в ол\_ня (\_\_\_), проч\_тайте (\_\_\_) їх, від л\_хої (\_\_\_) нападi, в\_л\_чезні (\_\_) в\_дмеді (\_\_\_).

Обговори з однокласником або однокласницею правильність виконання завдання.

## Читаймо

**15.** Прочитай продовження твору продовження твору Рудольфа Еріха Распе «Пригоди барона Мюнхгаузена» і дізнайся, хто був першим відвідувачем Місяця.

### ПЕРША ПОДОРОЖ НА МІСЯЦЬ

На щастя, я згадав що на городах у Туреччині є такі овочі, що ростуть дуже швидко і часом виростають аж до неба. Це турецькі боби. Не гаючись ані хвилини, я посадив у землю один такий біб, і він одразу ж почав рости. Він ріс усе вище й вище і незабаром дотягся до Місяця!— Ура! — крикнув я і поліз по стеблині вгору.

За годину я опинився на Місяці.

Нелегко мені було знайти на Місяці срібну свою сокирку. Місяць срібний і сокирка срібна — срібла на сріблі не видно. Але кінець кінцем я таки знайшов свою сокирку на купі гнилої соломи.

Я радісно запахнув її за пояс і хотів був спуститися на Землю.

Та ба: сонце висушило мою бобову стеблину, і вона розсипалася на друзки! Побачивши це, я трохи не заплакав з горя!

Що робити? Що робити? Невже я ніколи не повернуся на Землю? Невже я отак і вік звікую на цьому осоружному Місяці? О ні! Нізащо! Я підбіг до соломи й заходився сукати з неї мотузок. Мотузок вийшов недовгий, але тільки й лиха! Я почав спускатися по ньому. Однією рукою я з'їжджав по мотузку, а в другій тримав сокирку.

Та ось мотузок скінчився, і я повис у повітрі, поміж небом і землею. Це було страшно, але я не розгубився. Не довго думаючи, я схопив сокирку і, міцно взявшись за нижній кінець мотузка, відрубав його верхній кінець і прив'язав до нижнього. Це дало мені змогу спуститися нижче до Землі.

Та все ж до Землі було далеко. Не раз доводилось мені одрубувати верхню половину мотузка і прив'язувати її до нижньої. Нарешті я спустився так низько, що міг розглядіти міські будинки й палаци. До Землі лишалось яких три-чотири милі.



І раптом — о жах! — мотузок урвався. Я гримнувся на землю так, що пробив яму завглибшки щонайменше з півмілі.

Оговтавшись, я довго не знав, як мені видертися з тієї глибокої ями. Цілий день я не їв, не пив, а все думав та й думав. І таки додумався: викопав нігтями східці і по цих східцях виліз на поверхню Землі.

О, Мюнхгаузен ніде не пропаде!

Переказ для дітей Корнія Чуковського  
Переклад українською Григора Тютюнника  
Ілюстрація Оскара Херфурта

## Дискутуймо

- 16.** Скільки часу знадобилося барону, щоб дістатися до Місяця?  
Що свідчить про винахідливість головного персонажа?  
Чому барону Мюнхгаузену забракло слів в описі Місяця?  
Чому барон Мюнхгаузен про свої подвиги говорить багато, а про Місяць описав дуже стисло?

## Досліджуймо

- 17.** Попрацюй фактчекером. Навпроти кожного твердження напиши, чим (довідник, енциклопедія, інтернет, розповідь однокласника або дорослих тощо) ти скористався чи скористалася, щоб перевірити цю інформацію.

1) Турецькі боби ростуть швидко і часом виростають дуже високими.

- факт  
 не факт

2) До Місяця можна дістатися за 1 годину.

- факт  
 не факт

3) Поверхня Місяця сріблястого кольору.

- факт  
 не факт

4) Із соломи сукають мотузки.

- факт  
 не факт

## Творімо

**18.**

Уяви себе очевидцем описаних подій і підготуйся до інтерв'ю з найсміливішим бароном Мюнхгаузенем. Сформулюй і запиши 3 будь-які запитання, які можуть стосуватися не тільки подвигів, але й інших пригод барона.

Попрацюйте в парах. Розподіліть ролі: один із вас – барон Мюнхгаузен, інший – інтерв'юер. Поставте свої запитання один одному. Під час інтерв'ю використовуйте не тільки інформацію з тексту, спробуйте імпровізувати, фантазуйте, вигадуйте цікаві відповіді.

## Пишімо

19.

Поміркуй, який підпис міг би зробити барон Мюнхгаузен під кожним із цих малюнків, якби вирішив розмістити їх на своїй сторінці в соціальній мережі. Напиши пропонувані підписи.



---

---

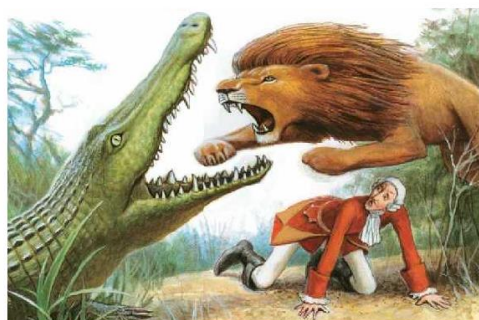
---



---

---

---



---

---

---



---

---

---

## Пригадаймо

1. Чи може художній твір мати більше ніж одного оповідача?
2. Які члени речення називаємо однорідними?
3. У якому випадку сумна історія може викликати сміх?
4. Чому про різні події персонаж розповідає стисло або докладно?
5. Чим може бути корисним інтерв'ю з літературним персонажем?



**USAID**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



**Internews**  
Local voices. Global change.



Академія Української Преси

*Виготовлення цього тижневого кейсу стало можливим завдяки фінансовій підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), що була надана через проект «Медійна програма в Україні», який виконується міжнародною організацією Internews. Ця програма зміцнює українські медіа та розширює доступ до якісної інформації. Зміст матеріалів є виключно відповідальністю громадської організації «Академія української преси» та не обов'язково відображає точку зору USAID, уряду США та Internews.*